

Høringssammenstilling for
Kontor- og hobbyartikler

version 4.0

19. nov 2013

Nordisk Miljömärkning

Svanemærkede Kontor- og hobbyartikler - Hørings-sammenstilling

Produktgrupsnummer 57/Version 4,19. nov. 2013

1	Sammenfatning	1
2	Om høringen.....	2
3	Sammenstilling af indkomne svar.....	3
4	Kommentarer til kriterierne.....	4
4.1	Generelle kommentarer	4
4.2	Produktgruppsavgrænsning	8
4.2.1	Vad kan Svanemærkas?	8
4.2.2	Hvad kræves for at blive Svanemærket?.....	10
4.3	Kommentarer til de individuelle krav	10
4.3.1	Krav kapitel 1	10
4.3.2	Miljøkrav.....	11
4.3.3	Bilag	34
5	Kommentarer till baggrunden, i detalj.....	34
6	Diskussion og konklusion	34

1 Sammenfatning

Høringen på version 4 af kriterierne er udført i alle nordiske lande på nær Island i perioden fra den 11. juni 2013 til den 26. august 2013. De største ændringer i revisionen har været koncentreret om en udvidelse af kriterierne, så de nu også omfatter maling, lim, tape og viskelæder til kontor og hobby, samt skærpede materiale- og kemikaliekrav. Derudover er der indført kvalitetskrav for de forskellige produkttyper.

Der er i høringen totalt indkommet 17 svar, hvoraf 10 støtter forslaget, 5 bare kommenterer og 2 afstår fra at kommentere. Dette er uddybet i tabellerne neden for de enkelte lande. Der er modtaget rigtig god opbakning til udvidelsen af kriterierne med de nye produktområder. Dette er både i form af tilkendegiven støtte samt mange meget konstruktive kommentarer. Mange tak for det!

Behandling af høringskommentarer

Nordisk Miljømærkning har i afsnit 4 efter den enkelte kommentar givet svar og beskrevet evt. opdatering af krav. Derudover findes en oversigtstabel over de ændringer, der er foretaget i kriterierne efter høringen i afsnit 6.

Vigtige emner i høringen

Krav til recirkuleret materiale

Der er her i høringen kommet kommentarer omkring, at der for filtpenne kræves meget høj plast kvalitet og at der derfor for disse typer af skriveredskaber ikke kan anvendes post konsument recirkuleret plast. Der har samtidig i høringen været et ønske om at præmiere brugen af pre-konsument recirkuleret plast, da det er denne fraktion, der kan anvendes f.eks. for tape og tape dispenserer.

Kravet om recirkuleret og fornybart materiale er nyt for denne produktgruppe. I den udførte miljøvurdering under revisionen er der fundet et potentiale i at øge andelen af recirkuleret plast i de produkter i produktgruppen, hvor det er muligt uden afgørende kvalitetstab for produktet. Det er dog afgørende om det er post konsument recirkuleret plast eller pre-konsument recirkuleret plast jf. definition i standarden ISO 14021. Da pre-konsument på grund af den ofte bedre kvalitet er nemmere at få afsat på markedet for plastgranulat end post-konsument. Der er dermed større sikkerhed for at anvendelsen af recirkuleret post-konsument resulterer i et globalt lavere brug af virgin plast. Nordisk Miljømærkning mener derfor ikke, at man kan sidestille miljøgevinsten ved at anvende pre-konsument recirkuleret plast med miljøgevinsten ved post-konsument recirkuleret plast. Nordisk Miljømærkning anerkender dog miljørelevansen i at begge fraktioner og vil derfor gerne motivere til øget anvendelse af begge plastfraktioner. Kravet (K2) er derfor ændret efter høringen så der krediteres for både pre-konsument og post-konsument dog med differentierede kravniveauer.

Da kriterierne omfatter produkter til forskellige markedssegmenter med lidt forskellig miljø- og sundhedsfokus er der set højest RPS- for anvendelse af recirkuleret materiale i produkter, der ikke markedsføres til børn. Ved anvendelse af recirkuleret plast mistes en del af sporbarheden for tidligere anvendte tilsætninger i plasten. Det er derfor valgt ikke at kræve anvendelse af recirkuleret plast for produkter der

markedsføres til børn. Forprodukter til børn vægter sporbarheden i forhold til tilsætninger i plasten højere pga. en større eksponeringsrisiko, da børn kan putte produktet i munden. For disse produkter har kriterierne i stedet ekstra stor fokus på kemikalieblandingen.

Kemikalie krav

På de foreslåede kemikaliekrav er der modtaget flere høringskommentarer på at de skrappe krav til indgående stoffer i kemikalieblandingen kan gøre det svært eller umuligt at producere produkttyperne i produktgruppen. Der er derfor indført helt specifikke undtagelser i udvalgte kemikaliekrav, der hvor der i de indkomne svar var redegjort for nødvendigheden af dette. Alle opdateringen efter høringer er begrundet under de enkelte krav. Derudover findes en oversigt over de ændringer der er foretaget efter høringen i afsnit 6.

2 Om høringen

I denne sammenstilling er alle kommentarer fra høringen samlet og besvaret af Nordisk Miljømærkning. Formålet er her, udover selve sammenstillingen, at vise hvordan eksterne synpunkter har påvirket kravene i kriterierne. Nordisk Miljømærkning er taknemmelig for alle indkomne svar, som hjælper os i vores kriterieudvikling og hjælper med til at sikre at arbejdet med kriterierne følger standarden ISO 14024.

Høringen er udført i alle nordiske lande på nær Island perioden fra den 11. juni 2013 til den 26. august 2013. De største ændringer i revisionen har været koncentreret om en udvidelse af kriterierne, så de også omfatter maling, lim, tape og viskelæder til kontor og hobby, samt skærpede materiale- og kemikaliekrav. Derudover er der indført kvalitetskrav for de forskellige produkttyper.

I høringsbrevet blev det fremhævet, at der var ønske om kommentarer til følgende områder:

- Generelt til kravene til de nye produkter i produktgruppen
- For produkter som ikke markedsføres til børn findes nyt krav om en vis andel recirkuleret plast i plastdele, der indgår med mere end 5 vægt % i det færdige produkt - K2
- Krav til tilsætninger i plast, både virgin og recirkuleret plast – K21
- Krav om mindst 50 vægt % fornybare råvarer for olier og voks, der indgår med mere end 20 vægt % i det færdige produkt - K2
- Forbud mod enkeltemballage for skriveredskaber, hobbymaling, lim og viskelæder – K5
- Specifikt krav til restmonomere – K13
- Krav til produktets kvalitet krav 28 - K35.

3 Sammenstilling af indkomne svar

Der er i høringen totalt indkommet 17 svar, hvoraf 10 støtter forslaget, 5 bare kommenterer og 2 afstår fra at kommentere. Dette er uddybet i tabellerne neden for de enkelte lande.

Tabel 1: Sammenstilling af svar. Kolonnerne viser: A. Bare kommentarer, B. støtter forslaget, C. Støtter forslaget med kommentarer, D. Afstår fra at kommentere og E. Forkaster forslaget med motivering.

Land	A. Bare kommentarer.	B. Støtter forslaget.	C. Støtter forslaget med kommentarer.	D. Afstår fra at kommentere.	E. Forkaster forslaget med motivering.	Totalt
Danmark	3		4	1		8
Sverige	1		1			2
Finland	1					1
Norge		2	3	1		6
Island						0
Totalt	5	2	8	2	0	17

Tabel 2: Danske høringssvar.

Remiss-instans	A. Bare kommentarer.	B. Støtter forslaget .	C. Støtter forslaget med kommentarer.	D. Afstår fra at kommentere.	E. Forkaster forslaget med motivering.
Dana Lim A/S			X		
Danmarks Farve- og Limindustri			X		
Det Økologiske råd	X				
Forbrugerombudsmanden				x	
Miljøstyrelsen			X		
Schjærning Farver A/S			X		
Tesa SE	X				
3M	X				
Σ Danske svar:	3	0	4	1	0

Tabel 3: Svenske høringssvar.

Remiss-instans	A. Bare kommentarer.	B. Støtter forslaget .	C. Støtter forslaget med kommentarer.	D. Afstår fra at kommentere.	E. Forkaster forslaget med motivering.
Ballograf AB	X				
Kemikalieinspektionen			X		
Σ Svenska svar:	1	0	1	0	0

Tabel 4: Finske høringssvar.

Remiss-instans	A. Bare kommentarer.	B. Støtter forslaget .	C. Støtter forslaget med kommentarer.	D. Afstår fra at kommentere.	E. Forkaster forslaget med motivering.
Ministry of Social Affairs	X				
Σ Finska svar:	1	0	0	0	0

Tabel 5: Norske høringssvar.

Remiss-instans	A. Bare kommentarer.	B. Støtter forslaget .	C. Støtter forslaget med kommentarer.	D. Afstår fra at kommentere.	E. Forkaster forslaget med motivering.
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet				X	
Helsedirektoratet - Divisjon folkehelse			X		
Miljødirektoratet (tidligere KLIF miljømyndighet)			X		
Staples Norge			X		
Privat person		X			
Industri Energi		X			
Σ Norske svar:	0	2	3	1	

4 Kommentarer til kriterierne

De forskellige kommentarer fra høringsinstanserne er indsat her nedenfor og grupperet i forhold til de kravnumre i kriteriedokumentet, som kommentaren omhandler. Nordisk Miljømærkning har efter den enkelte kommentar givet svar og beskrevet evt. opdatering af krav. Derudover findes en oversigtstabel over de ændringer, der er foretaget efter høringen i afsnit 6.

Opbakning til udvidelsen af kriterierne

Der er modtaget rigtig god opbakning til udvidelsen af kriterierne med de nye produktområder. Dette er både i form af tilkendegiven støtte samt mange meget konstruktive kommentarer. Mange tak for det!

4.1 Generelle kommentarer

Her følger generelle kommentarer til høringsudkastet. Kommentarer til specifikke krav er indsat efterfølgende under det enkelte krav.

Dana Lim A/S, Dorthe Christensen, Miljøchef

Dana Lim A/S har i dag en lang række hobbyprodukter, der er A-mærkede iht. Fællesrådet for Formnings- og Hobbyartiklers kriterier.

Vi kan ikke på nuværende tidspunkt sige, om vi evt. vil skifte fra denne frivillige, mindre kontrollerede mærkningsordning til svanemærkning af de relevante produkter. Denne beslutning afhænger i høj grad af efterspørgslen fra vores kunder, idet svanemærkning er forbundet med langt højere udgifter på en type produkter. Men vi er som danske producenter positivt indstillet overfor muligheden og hvis det ender med, at vi vælger at benytte os af den, kan nedenstående 4 produkttyper bl.a. komme på tale. (Kommentarer til de enkelte krav er indsat under hvert krav senere i dokumentet).

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for støtten. Se kommentarer under de enkelte punkter senere i dokumentet.

Danmarks Farve- og Limindustri, Anette Harbo Dahl

Godkender forslaget med følgende kommentar (er indsat under hvert krav nedenfor)

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for støtten. Se kommentarer under de enkelte punkter senere i dokumentet.

Miljøstyrelsen (DK), Søren Mørch Andersen, AC-Tekniker / Technical Administrator

Hermed følger Miljøstyrelsens høringssvar til produktgruppen svanemærket skrivedeskaber. Som udgangspunkt kan styrelsen støtte kriterierne, men har følgende væsentlige bemærkninger (bemærkninger er indsat under de enkelte krav). Endelig støtte til kriterierne afhænger af det færdige udkast til kriterier.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for støtten. Se kommentarer under de enkelte punkter senere i dokumentet.

Schjerning Farver A/S, Jette Borum

Godkender forslaget med følgende kommentar (kommentarer er indsat under de enkelte krav i den efterfølgende tekst).

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for støtten. Se kommentarer under de enkelte punkter senere i dokumentet.

Tesa

Avoidance of hazardous ingredients is too dominating

The focus of attention seems generally to be the forestalling of questionable ingredients - an aspect that at tesa has top priority. However, the use of recycled materials also constitutes an active and important contribution to preserving resources and protecting the environment, and therefore deserves stronger consideration.

Differentiation from the standard competitive environment is significantly limited

The eco-rating system by Nordic Swan could lead to a situation, where many standard products in the category "tape" will meet the Nordic Swan requirements, and it will

therefore no longer be possible to distinguish them from specific ecological products (with specific benefits). This way, an eco-qualitative distinction from the standard competitive environment is significantly reduced, if not impossible.

No regional restriction of the Nordic Swan label

It should be ensured that a manufacturer who has been awarded with the Nordic Swan can advertise and display the label world-wide, not just in Northern countries.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comments. The overall impression from the comments to this criteria proposal is that the requirements are strict - especially the chemical requirements. We would like as well to set strict requirements on recycled post-consumer materials (plastic would be relevant). Unfortunately this is not possible for all product types. Often it is only possible to use post industry because of quality requirements to the plastic and Nordic Ecolabelling. Every product, who has been awarded with the Nordic Ecolabel, can advertise and display the label world-wide for the ecolabeled products.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (NO), Rolf Gabrielsen(e.f.), avdelingsdirektør

Høring - reviderte miljøkrav for miljømerking av skriveredskaper, maling, lim og tape for kontor og hobby

Det vises til brev datert 12. juni 2013 om ovennevnte sak.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har ikke merknader

Helsedirektoratet - Divisjon folkehelse (NO), Jakob Linhave e.f. avdelingsdirektør

Nordisk Miljømerking har kriterier for miljømerking av skriveredskap som nå skal revideres. De viktigste endringene som foreslås er at kriteriene for skriveredskaper er utvidet til også å inkludere maling, lim og tape til kontor og hobby, samt at det er stilt strengere krav til materialer og kjemikalier. I tillegg er det innført kvalitetskrav.

Hensikten med miljømerkingen er å merke de produkter som er minst mulig miljøbelastende. Som det korrekt påpekes kan redskap til tusjing, fargelegging, klistring og «scrapbooking» noen ganger inneholde både løsemiddel og konserveringsmiddel som kan irritere eller være helseskadelige; i blekket til pinner og tusjer kan det være tungmetaller som bly, krom og arsen.

Kriteriene forsøker derfor å redusere miljøbelastninger knyttet til materialer og emballasje ved å vektlegge bruk av farger i blekk/ trykkfarge/ grafitt som ikke er basert på spesifiserte tungmetaller. Flyktige organiske forbindelser (VOC) skal generelt ikke inngå i kjemikalieblandingen. Det gis unntak for skriveredskaper: som «overhead»-, «whiteboard»-, tusj- og markeringspinner, hvor VOC som etanol, isopropylalkohol og 1-propylalkohol kan inngå med en hvis mengde. Dette unntaket anses ikke å føre til noen helserisiko.

Det stilles videre krav til bruk av halogenerte oppløsningsmidler; konserveringsmidler; og ved anvendelse av «Carbon Black» i kjemikalieblandingen må innholdet av noen spesifikke nevnte PAH, ikke være mer enn 0,2 mg/kg ferdig kjemikalieblending. Dette siste kravet gjelder spesifikt produkter til barn samt maling og fargekritt. Videre er det spesifikke restriksjoner på bruk av hormonhermende stoffer, parfyme/ duftstoffer og nanopartikler.

Produktene i seg selv antas å representere en relativt liten kjemisk helserisiko for forbruker, med mulig unntak for barn. Folkehelseinstituttet støtter generelt ønsket om å redusere/ helst unngå bruken av helseskadelige forbindelser som nevnt ovenfor. Miljømerkingen vil kunne redusere mulige helseskader for arbeidstakere i produksjon og brukere av produktene, og hindre opphopning av uønskede forbindelser i naturen. Helsedirektoratet har rådført seg med Folkehelseinstituttet og vi støtter forslaget til revisjon i sin helhet.

Nordisk Miljømerknings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for støtten.

Miljødirektoratet (tidligere KLIF miljømyndighet), Norge, Anne Line Norberg

Generelt: Støtter med kommentarer

Miljødirektoratet har ikke hatt kapasitet til å gå grundig inn i alle kriteriene, men ser at forslaget medfører en skjerping på flere punkter. Det vurderer vi som positivt.

Nordisk Miljømerknings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for støtten.

Staples, Norge

Generelt: Støtter med kommentarer

Kommentarer: Vi har forhørt oss med de av våre leverandører som ikke står på høringslisten, og kommentarene på forslaget er enbart positive. Flere leverandører meldte at om volumene for slag i Norden kommer opp i størrelser som kan bære kostnaden av svanemerket er det svært sannsynlig at de vil søke. Mrk.: Storparten av våre leverandører er globale, og forholder seg til merkeordninger for hver region.

Nordisk Miljømerknings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for støtten.

Fra privat person, Norge:

Generelt: Støtter forslaget

Kommentar: Det er veldig vanskeleg å finna slike produkt som ein kan vera sikker på at ikkje inneheld skadelege stoff. Kjempebra desse skal vurderast no. Merking er kjempeviktig.

Nordisk Miljømerknings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for støtten.

Industri Energi; Norge, Jon Arne Mo

Industri Energi støtter forslaget til LO i denne høringen.

Nordisk Miljømerknings kommentar

Nordisk Miljømerking takker for støtten.

Kemikalieinspektionen, Sverige, Erik Gravenfors

Generella synpunkter

Kemikalieinspektionen ser den positiva miljömärkningen som ett av flera viktiga styrmedel för att uppnå miljökvalitetsmålet en Giftfri Miljö och en viktig mekanism i miljömärkningssystemet är att ständigt skärpa kraven på miljömärkta produkter. De reviderade kraven för Svanenmärkning av skrivredskap har nu utökats med flera produktgrupper såsom färger, lim och tejp för hobby och kontor. Genom denna utvidgning ges möjlighet för fler leverantörer att miljömärka sina produkter och det stärker miljömärkningen som styrmedel. Kemikalieinspektionen ser också positivt på att flera kemikalierelaterade krav har fått en skärpning i detta remissförslag.

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen har följande synpunkter på förslaget i de delar som gäller kemikalier:

- En utvidgning samt en skärpning av kriterierna stärker miljömärkningen som styrmedel vilket vi välkomnar.
- Det är viktigt att de kemikaliekrav som ställs på återvunnet material är likvärdiga med kraven på nyproducerade material.
- Det bör finnas en beredskap för att bedömningskriterier för hormonstörande ämnen kommer att tas fram internationellt och inom EU.
- Kemikalieinspektionen ser positivt på att miljömärkningen inför ett gränsvärde för restmonomerhalter i polymerer.
- Utvidgningen av kriteriet om allergiframkallande parfymer och doftämnen är i linje med etappmålet om ”att minska barns exponering för farliga kemikalier”. Kemikalieinspektionen välkomnar utvidgningen av kriteriet.
- Åtgärder för att fasa ut kvicksilver ur varor och kemiska produkter är redan genomförda i Sverige.

I detta ärende har enhetschef Petra Ekblom beslutat. Erik Gravenfors har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Urban Boije af Gennäs deltagit.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för stöten. Se kommentarer under de enkelte punkter senere i dokumentet.

4.2 Produktgruppsavgränsning

4.2.1 Vad kan Svanemärkas?

tesa

Expansion of the product catalogue desirable

Inclusion of all types of tapes due to the fact that current tape usages in offices includes much more diverse applications compared to classic adhesive tapes (e.g. see tapes used for facility management).

Clearer differentiation of individual product categories

Adhesive rollers - according to tesa - don't belong into the category "Office/Hobby glue" but are rather part of the category "tape". The individual characteristics should be stated and differentiated more clearly in the statutes.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comments. The product definition states that different types of office tapes are included in the product group; Office tape, packing tape, decorative tape, correction tape, double adhesive tape and photo tape with or without colour and/or print. Professional tape products for e.g. construction are not included in this product group, but if there is an interest for ecolabelling of these types of products, this could be relevant for the Nordic Ecolabelling product group Chemical Building Products. Then please contact us.

Our definition of a tape is adhesive on a carrier-material, this will include adhesive rollers. We now have specified this in the product definition in the background document and the criteria.

tesa

Desk dispensers are generally heavier than the adhesive film role

A dispenser, particularly a desk dispenser for transparent adhesive films is always heavier than the roll alone. Here one should consider above all the sense and purpose of the product: the dispensing of the adhesive tape in a consumer-friendly & convenient way. To make this perfectly possible, a dispenser needs to offer a sufficient space for the necessary components.

Implementation of tesa® Stop Pads makes desk dispensers lighter

Thanks to the implementation of the innovative tesa® Stop Pads, tesa manages to produce much lighter and smaller desk dispensers. The key advantage: the dispenser is firmly attached to the desk and cannot “move” when tape is dispensed, of course it is also easy to remove without leaving any residues. Due to this innovation tesa does not need to use heavy materials such as glass or heavy filling materials. tesa introduced the tesa® Stop Pad technology in 2012 and will continue with an eco-friendly product made of recycled plastic equipped with this technology end of this year. The Easy Cut Smart ecoLogo® - available end of 2013 -, weighs only 77g (without adhesive tape), and therefore 85% less than the previous model.

Please find more information here:

http://www.tesa.com/consumer/desk_office/desk_dispenser

Recycled plastic and reduction of material as much as possible are also key criteria of the tesafilm® Mini Dispenser ecoLogo®, which has been developed with the clear intention to save material - the housing encloses around the exact shape of the tesafilm® roll.

http://www.tesa.com/consumer/desk_office/desk_dispenser/tesafilm_mini_dispenser_ecologo,c.html

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comments. It is interesting to see product development and good to see focus on the use of resources in the products.

4.2.2 Hvad kræves for at blive Svanemærket?

Kontrol på stedet/ On-site inspection

tesa

On-site inspection is possible only with absolute secrecy

On-site inspection is possible only under the strict condition of know-how protection and absolute confidentiality. An insight in and a transfer of documents is unfortunately not possible.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comments. When producers apply for an ecolabel, Ecolabelling Denmark gathers information regarding all chemicals and other raw materials used to produce the product applying for license.

All information from documentation and on-site inspections is treated absolutely confidentially. The only purpose of gathering product information is to check whether the product meets the requirements for the criteria in question. Nordic Ecolabelling is subject to Nordic legislation. Documentation sent to us will not be shared with authorities or with other companies. No third party will be informed that Nordic Ecolabelling has received information from any company. The data will be used only to determine whether a specific application for ecolabelling is approved or rejected.

4.3 Kommentarer til de individuelle krav

4.3.1 Krav kapitel 1

K1 Information om produktet/ Information concerning the product

K1: Tesa

Disclosure of formulas and compositions is not possible

For competitive reasons, tesa categorically does not disclose the exact compositions or formulas of products. Data concerning the main ingredients - without specifying the exact percentage - may however be disclosed. The same applies to the exclusion of possible hazardous materials.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comments. When producers apply for an ecolabel, Nordic Ecolabelling gathers information regarding all chemicals and other raw materials used to produce the product applying for license. All information from documentation and on-site inspections is treated absolutely confidentially. The only purpose of gathering product information is to check whether the product meets the requirements for the criteria in question. Nordic Ecolabelling requires the exact composition formula for product groups of chemical products. On our Nordic websites it is possible to see all the license holders and here it shows, all the national and multinational companies, that rely on our confidentially. Even big raw material

producers send confidential information directly to us. In this criteria requirement 7 requires a complete composition formula of the chemical product.

4.3.2 Miljøkrav

Ressource krav

K2 Fornybare og recirkulerede råvarer/ Renewable and recirculated raw materials

Tesa

The use of recycled materials is very much neglected

As a chemical company, tesa is firmly committed to taking special responsibility for the preservation of a liveable future. Reduced energy consumption, lower emissions, less solvents and waste - these are the core objectives of the ambitious environmental programme. The sustainability idea, which tesa follows consistently, is among others significantly supported by the use of recycled materials. Due to this reason, the majority of tesa ecoLogo® products, as for example most packaging tapes, transparent adhesive films, adhesive rollers or glue sticks, are made from recycled plastic. Anyhow, in the criteria document by Nordic Swan, tesa's initiative to use recycled - and therefore environmentally friendly - materials, finds little consideration.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comments. The criteria proposal contains a new requirement and wants to motivate for an increased uses of recycled plastic. However, it is important whether it is post- consumer recycled plastic or pre-consumer recycled plastic as defined in the standard ISO 14021. Pre-consumer re-granulate, because of the often better quality, is easier to place pre-consumer re-granule on the market, than post-consumer. Thus it is more likely the use of recycled post consumer results in a global lower use of virgin plastic. Nordic Ecolabelling does not believe, that one can equate the environmental benefit of using pre-consumer re-granulate with the environmental benefits of post-consumer re-granulate. Nordic Ecolabelling recognizes the environmental relevance in both factions and would therefore like to encourage greater use of both fractions of re-granulate. The requirement (K2) is amended after the consultation and now credits for both pre-consumer and post-consumer re-granulate, but with differing requirements levels.

Since the criteria includes products for different market segments with slightly different environmental and health focus. The highest relevance has been found for the use of recycled material in products that are not marketed to children. Using recycled plastic a part of traceability of previously used additives in the plastic is lost. It is therefore decided not to require the use of recycled plastic for products marketed to children. For these products the criteria have an extra high focus on the chemical mixture.

K2: Ballograf AB, Sverige

Minst 30% viktprocent av plastdelar som är mer än 5 viktprocent av produkten skall vara av förnyelsebart eller återvunnet material. För polypropen gäller att det skall vara post-consumer återvunnen plast.

En viktig förutsättning för att Svanenmärkning skall vara meningsfull är att produkterna som märks är säljbara. De skall ha minst samma kvalitet som motsvarande, omärkta produkter.

Tillgången på återvunnen PP är begränsad. Särskilt gäller detta ofärgad PP som är en förutsättning för att man skall kunna använda olika färger på plastdelarna för att markera bläckets färg. Ofärgad PP blandas med infärgad PP så att man får samma färg hela tiden. Att för märkpennor visa bläckets färg med pennans huv, spets och bakpropp är standard inom pennvärlden och ett avsteg från detta påverkar starkt intresset för produkterna på marknaden.

Vid inblandning av ofärgad PP får materialet ofta svarta prickar eller fläckar vilket påverkar utseende och den upplevda kvalitén.

Återvunnen PP finns i olika färger men man kan inte garantera samma nyans vid olika leveranser.

En inblandning av upp till 10% av återvunnen PP är möjlig utan att det påverkar materialets egenskaper. Mer än 10% orsakar olika slags problem. Ett stort problem för märkpennor är att de måste sluta absolut tätt mellan huven och resten av pennan. Om så inte är fallet torkar pennan. Det innebär att man måste pröva sig fram för att få fram en plastkvalitet och ett produktionssätt som kan garantera tätheten över tiden. En inblandning av 30 % återvunnen plast där man inte exakt kan veta den ursprungliga plastens egenskaper, eftersom man måste använda det som för tillfället finns att tillgå, innebär att produktionen blir osäker och man vid varje ny batch måste göra omfattande tester för att garantera produktkvalitén.

Ballograf anser vidare att man bör stödja att också använda annat återvunnet material.

Vi föreslår att kravet ändras till:

Minst 30 % viktprocent av pennan skall vara av förnyelsebart eller återvunnet material.

Alternativt:

Minst 10 % viktprocent av plastdelar som är mer än 5 viktprocent av produkten skall vara av förnyelsebart eller återvunnet material (post- consumer).

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Vi kan forstå at der for filtpenne som markeringspenne er behov for en øget tæthed for bl.a. at undgå udtørring og at der derfor stilles øgede krav til kvaliteten af plasten i forhold til andre skriveredskaber som f.eks. kuglepenne med blækpatroner. Kravet differentieres derfor der specifikt for filtpenne gives en mulighed for at efterleve kravet med fornybart materiale.

K2: Kemikalieinspektionen, Sverige, Erik Gravenfors

Det här kriteriet är nytt och innehåller bland annat ett krav på att skrivredskap för professionell användning ska innehålla minst 30 % återanvänd eller återvunnet material.

Bland de nya etappmålen för farliga ämnen som regeringen beslutade om i juni i år finns etappmålet om giftfria och resurseffektiva kretslopp där principen om höga och likvärdiga krav på innehållet av farliga ämnen i nyproducerade och återvunna material ingår. Kemikalieinspektionen vill understryka betydelsen av denna punkt i etappmålet. Det är viktigt att säkerställa att kraven på hög återvinningsgrad av vissa material i vissa produkter inte blir överordnat de andra kraven i svanenkriterierna för de här produktgrupperna. I detta fall kan det finnas en risk att de befintliga kemikaliekraven inte beaktas i tillräcklig utsträckning för att kunna uppnå ett högt satt krav på återvinning.

Det är i sammanhanget viktigt att göra en samlad bedömning av miljönyttan. I underlaget framgår det att en livscykelanalys har utförts. Kemikalieinspektionens erfarenheter av livscykelanalyser är att kemikalieaspekterna sällan får en rättvis viktning och därmed riskerar att underskattas vid den samlade bedömningen av miljönyttan på grund av brister i metoder och dataunderlag.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Det genanvendte plast skal klare samme krav som virgin plast i afsnit 2.5 Plast og gummi i kriterierne. Samtidig kan det uddybes, at det er en miljøvurdering i form af en MEKA-analyse (M: materialer, E: energi, K: kemikalier og A: andet) og en RPS-analyse (R: miljørelevans, P: potentiale for forbedring og S: Styrbarhed for miljøgevinst ved miljømærkning). Herved sikres en miljøvurdering, hvor der arbejdes meget transparent med de enkelte miljøbelastninger uden at det hele summeres op til et samlet resultat.

K3 Produktdele og emballage af metal

Ingen indkomne svar

K4 Refill mulighed

Ingen indkomne svar

K5 Enkeltemballage

Ingen indkomne svar

Kemikalie krav

K6 Klassificering af det kemiske produkt/ Classification of the chemical products

K6:Tesa

Safety declaration made exclusively by tesa

Safety data sheets can be made available only for the finished product. A disclosure of the formulas of sub-suppliers is impossible due to reasons concerning competition rules. The safety declaration is made exclusively by tesa.

Comment from Nordic Ecolabelling

The requirement applies to MSDS from your suppliers of raw materials (not recipes from them) and that they also declares in "Appendix 3 Declaration for constituent substances in raw materials" that the material meets the requirements.

K6: Det Økologiske Råd, Lone Mikkelsen, Kemikaliefaglig medarbejder

På side 11 er der en stjerne (*) under tabel 6, som angiver, at det kun gælder produkter til børn samt kontor/hobby maling og farvekridt. Der er dog ingen * i tabel 6. Hvis der, ud over de forhold der er angivet under ”Nedenstående forbud omfatter kun produkter til børn samt kontor/hobby maling og farvekridt”, er andre undtagelser, forbeholder vi os ret til at kommentere på dette!

R20 bør være en risikosætning, som er forbudt ved alle produktgrupper til alle forbrugergrupper. Risikosætningen angiver ”Farlig ved indånding” og både børn og voksne udsættes for afdampning af kemikalier! Dette gælder både for tabel 6 og 7.

Nordisk Miljømærkning kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Det er korrekt at stjernen () ikke behøves, da tabellen i stedet er delt op. Kravet er nu opdateret.*

Det er vurderet at forbud mod R20 for kemikalieblandingen er vigtigst for produkter til børn og andre produkter med høj eksponerings risiko. Det er vigtigt at kravene i kriterierne afspejler balancegangen mellem hensyn til miljø og sundhed, og at det samtidig skal være muligt at producere produkterne i produktgruppen af fornuftig kvalitet. Det er derfor vurderet at forbuddet mod R20 ikke skal omfatte lim, tape og skriveredskaber til kontor.

K6: Miljødirektoratet (tidligere KLIF miljømyndighet), Norge, Anne Line Norberg

Under K6 og K7 mangler H302 når unntak for arkivbestandig blekk beskrives, dette gjelder også i Bilag 2 og 3.

I Tabell 6 som beskriver den ikke tillatte klassifiseringen av den ferdige kjemikalieblandingen som brukes i produktet er det noen feil i kategoriseringen av H-setningene. H330 skal være kategorisert som Acute Tox. 2, H310 som Acute Tox. 2 og H300 som Acute Tox. 1. Samme kommentar gjelder også Tabell 6 i Bilag 2.

I Tabell 7 er det noen feil i klassifiseringen av H-setningene. Under kreftfremkallende egenskaper skal H350 være klassifisert som Carc. 1A og H350i skal være klassifisert som Carc. 1B. Under reproduksjonstoksisitet skal H360 være klassifisert som Repr. 1A. H360 som i tabellen er klassifisert som Repr. 1B mangler noen bokstaver for å angi hvilke skader som kan oppstå, det samme gjelder for H361 som er klassifisert som Repr. 2. Samme kommentar gjelder også Tabell 7 i Bilag 3.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Det er korrekt at H302 mangler i undtagelsen for arkivbestandig blæk og kravet oppdateres med dette. Vi mener dog, at det er korrekt at 1A og 1B kan anvendes for både H350 og H350i. Dette er beskrevet i CLP forordningens 1272/2008 bilag VII tabel 1.1 «Oversættelser».

Forbuddet mod H360 gjelder alle typer af H360 uanset eksponeringsvej og virkning. Så derfor er der kun refereret til den generelle faresætning H360.

K7 Klassificering af indgående stoffer

K7: Dana Lim A/S, Dorthe Christensen, Miljøchef

Vi savner en nedre grænse for indhold af stoffer, der stammer fra bindemiddelproducentens produktion.

Bindemidler indeholder typisk små mængder formaldehyd fra polymerisationen.

Der tilsættes desuden ofte polyvinylalkohol (PVOH) til bindemidlet hos leverandøren og i ovenstående oversigt fremgår det, at vi herudover selv tilsætter PVOH-opløsning (10% PVOH og 90% vand) til vores vandbaserede hobbylime.

Dette gør vi primært, fordi PVOH både i den våde og i den tørre lim let opløses i vand og dermed gør limen lettere afvaskningsbar (på hænder, tøj osv.).

Den anvendte type PVOH er koldtvandsopløselig, så limen let vaskes af hænderne uden at der skal bruges brandvarmt vand.

PVOH har desuden en lang række andre tekniske, limmæssige egenskaber, der er vigtige ift. produkternes funktion, konsistens og limfugernes udseende:

Transparens (f.eks. vigtig ift. limlak), reologi, længere bearbejdningsstid (de 2 flader, der skal limes sammen, kan justeres inden limen binder dem fast sammen), homogenitet m.m.

PVOH er derfor et stof, der er meget svært at undvære. Desværre indeholder PVOH en mindre mængde methanol i en konc. på max. 3% - som en rest fra polymerisationen. Typisk ligger MeOH-koncentrationen i PVOH dog lavere (ca. 1%). For at sikre at indholdet er under 1% har Dana Lim A/S indgået en aftale med vores leverandør, at der skal medfølge et certifikat for hver batch PVOH, vi køber hjem, der viser methanol-indholdet.

Koncentrationen af MeOH i de enkelte produkter fremgår af ovenstående oversigtstabel.

Vi har behov for en undtagelse i forhold til indhold af methanol tilsat via polyvinylalkohol, idet indholdet af methanol er >100 ppm. Et forslag til en realistisk grænse er 0,1%.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Nordisk Miljømærkning ved at der kan forventes små mængder af formaldehyd fra polymerisationen af bindemidlet og det er en forseelse at der ikke er indsat en bagatelgrænse her. Kravet er derfor opdateret med en bagatelgrænse på 100 ppm for formaldehyd i bindemidlet. Tilsvarende kan vi forstå, at der er behov for en bagatelgrænse for metanol i polyvinylacetat på maks. 1000 ppm/0,1 %. Kravet er samtidig opdateret med denne undtagelse.

K7: Danmarks Farve- og Limindustri, Anette Harbo Dahl

Vi har følgende bemærkninger: K7 – Indledningsvist skal det nævnes, at vi finder det fuldt forståeligt, at de færdige kemiske produkter selvfølgelig ikke må være klassificerede. Men samtidigt finder vi det problematisk, at der ingen bagatelgrænse er indført for de indgående stoffer. Uden en bagatelgrænse er der risiko for udelukkelse af ellers uproblematisk og nødvendige råvarer. Der findes en del råvarer, der indeholder et klassificeret stof i mindre mængder. De er til stede i små mængder, hvilket betyder, at selve råvaren ikke er klassificeret, og dermed heller ikke det færdige produkt. De klassificerede stoffer er typisk rester fra produktionen af stoffet/råvaren. Der kunne være tale om methanol i meget små mængder fra fremstillingen af PVA. Et andet kendt eksempel er formaldehyd, der er et afspaltningssubstans fra produktionen, som ikke kan undgås i visse råvarer. Videre bør det bemærkes, at en manglende bagatelgrænse også er en problematik i forhold til selvklassificerede stoffer. Ganske ofte sker det, at producenterne modtager forskellige klassificeringer på den/det samme råvare/stof fra forskellige leverandører. Alt efter hvilke leverandør man benytter, kan det således betyde, at nogle ansøgere til Svanemærket kan få afvist deres ansøgning pga. et mindre indhold af et selvklassificeret stof, hvor andre ansøgere vil få det godkendt, da stoffet ikke klassificeres eller klassificeres anderledes hos en anden leverandør. Det vil en bagatelgrænse hjælpe med at råde bod på.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Nordisk Miljømærkning ved at der kan forventes små mængder af formaldehyd fra polymerisationen af bindemidlet og det er en forseelse at der ikke er indsat en bagatelgrænse her. Kravet er derfor opdateret med en bagatelgrænse på 100 ppm for formaldehyd i bindemidlet. Tilsvarende kan vi forstå, at der er behov for en bagatelgrænse for metanol i polyvinylacetat på maks. 1000 ppm/0,1 %. Kravet er samtidig opdateret med denne undtagelse.

Nordisk Miljømærkning forventer at erklæringer afgives efter bedste overbevisning og efter den viden om stoffer, der er tilsat en råvare eller produktet bevidst og med et formål, der haves på dette tidspunkt. Denne beskrivelse er indsat på erklæringen til råvareleverandørerne for at oplyse om hvilken baggrund erklæringen gives på. Der er ikke indsat en generel bagatelgrænse da Nordisk Miljømærkning mener er der herved mistes for meget styrbarhed med de indgående stoffer. Netop for denne produktgruppe, hvor flere af produkttyperne har høj eksponering og anvendes af børn

er der vurderet et behov for høj styrbarhed. I stedet kan der gøres helt specifikke undtagelser som ovenstående, da styrbarheden herved bibeholdes.

K7: Schjærning Farver A/S, Jette Borum

Bagatelgrænser ikke 0 grænse. Leverandører selvklassificerer stoffer forskelligt. Det er ikke nemt at finde stoffer til maling der ikke er klassificeret (udover lokalirriterende) Farvestof indeholder ofte <1 % T;R23 vandfri nh3 som er harmløst Det kan være lidt ”farligt” at sige, at stofferne slet ikke må være klassificerede. Når producenter/leverandører selvklassificerer stoffer, så sker det faktisk ofte, at det samme stof får flere forskellige klassificeringer, da leverandørerne/producenterne ikke er helt enige. Derfor kan det ske, at nogle ansøgere til Svanemærket kan få afvist deres ansøgning pga. at en maling indeholder et klassificeret stof (selvklassificeret), hvor andre ansøgere vil få det godkendt, da stoffet (selv)klassificeres anderledes hos en anden leverandør/producent. Hvis man i stedet holdt sig til, at man måtte tilsætte op til bagatelgrænserne, som nævnt i FFFH’s kriterier, tabel 1 og 2 , så ville klassificeringen ikke få den samme store betydning. Det vil også gøre det nemmere at finde relevante stoffer til malingen, da det faktisk godt kan være svært at finde stoffer, der slet ikke er klassificeret (udover lokalirriterende). Jeg har farvestof som ikke vil kunne anvendes da de indeholder <1% vandfri ammoniak CAS 7664-41-7 som klassificeres med T;R23. I farvepigment dispersionen er det harmløst. Nulgrænser er ikke så nemme og troværdige at arbejde med, og umulige at stramme op på.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Kravet K7er opdateret med en specifik undtagelser for <1% vandfri ammoniak CAS 7664-41-7. Se yderligere Nordisk Miljømærknings svar omkring bagatelgrænse i svaret ovenfor.

K7: Det Økologiske Råd, Lone Mikkelsen, Kemikaliefaglig medarbejder

På side 11 er der en stjerne (*) under tabel 6, som angiver, at det kun gælder produkter til børn samt kontor/hobby maling og farvekridt. Der er dog ingen * i tabel 6. Hvis der, ud over de forhold der er angivet under ”Nedenstående forbud omfatter kun produkter til børn samt kontor/hobby maling og farvekridt”, er andre undtagelser, forbeholder vi os ret til at kommentere på dette!

R20 bør være en risikosætning, som er forbudt ved alle produktgrupper til alle forbrugergrupper. Risikosætningen angiver ”Farlig ved indånding” og både børn og voksne udsættes for afdampning af kemikalier! Dette gælder både for tabel 6 og 7.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Det er vurderet at forbud mod R20 for indgående råvarer er vigtigst for produkter til børn og andre produkter med høj eksponerings risiko. Det er vigtigt at kravene i kriterierne afspejler balancegangen mellem hensyn til miljø og sundhed, og at det samtidig skal være muligt at producere produkterne i produktgruppen af fornuftig kvalitet. Det er derfor vurderet at forbuddet mod R20 ikke skal omfatte produkter der ikke markedsføres til børn.

K7: Henkel Norden AB, Mats Hagwall

Enligt förslaget råder ett strikt förbud mot ämnen som är klassificerade R20, R21 eller R22 för produkter till barn samt kontor/hobby, målning och färgkriter. Vi förstår syftet med denna begränsning, men den innebär att inte ens spårmängder av dessa ämnen kommer att tillåtas. Vissa råvaror är konserverade med ämnen som har denna klassificering och det är inte alltid möjligt med alternativa råvaror.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Der er ikke indsat en generel bagatelgrænse, da Nordisk Miljømærkning mener er der herved mistes for meget styrbarhed med de indgående stoffer. Netop for denne produktgruppe, hvor flere af produkttyperne har høj eksponering og anvendes af børn er der vurderet et behov for høj styrbarhed. I stedet kan der gøres helt specifikke undtagelser indskrevet i kravene, da styrbarheden herved bibeholdes.

K7: Ministry of Social Affairs, Finland, Jari Keinänen Director

The Nordic Ecolabel has asked an opinion of the Ministry of Social Affairs and Health on the proposal for Nordic Ecolabelling for "Writing instruments, paint, glue and tape for office and hobby". The criteria of the ecolabelling are meant to set stringent chemical requirements of the chemical element of the product, such as requirements of the classification of product and raw materials, and the limitation of VOC, halogenated organic solvents and aroma compounds.

The Ministry has following comments to section 2.2 Chemicals:

The draft contains requirements on the chemical composition of the products falling on the scope of the proposal. It also expresses certain classifications of chemicals that are not permitted in the final chemical compounds used in the mentioned products. It is good to have references to exact classifications according to the existing legislation. These references however should be correct and the terminology used should be in line with the legislation. As there is now a situation that two different pieces of legislation are in force regarding the classification and labeling of chemicals, these two should be both mentioned but separately from each other (CLP Regulation (EC) No 1272/2008 and Directive 1999/45/EC).

The terminology should follow those terms that are used in the legislation. The CLP regulation provides for signal words "Danger" and "Warning" and for the hazard statements and hazard pictograms for substances and mixtures. A "Hazard designation" like N or T or Xn does not exist in the CLP Regulation, but they are called as danger symbols in the Dangerous Preparations Directive 1999/45/EEC. "Risk codes" like R50 or R45 are not provided in the CLP Regulation, but they are risk phrases in the Dangerous Preparations Directive 1999/45/EEC. The Tables 6 and 7 in the draft should therefore be written correctly.

The chemicals legislation also contains numerous restrictions on the use of certain substances as such, in mixtures and in articles. These restrictions are found for example in Annex XVII of the REACH Regulation (EC) No 1907/2006. In the Nordic Ecolabelling criteria it should somewhere be mentioned that the first criteria should be that provisions in the existing legislation are followed.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comments. We are aware that "Hazard designation" like N or T or Xn does not exist in the CLP Regulation, but the table 6 and 7 contains the requirement in terms of both the CLP Regulation (EC) No 1272/2008 and the

Directive 1999/45/EC. This could be more clearly and we have split the table in two to avoid future misunderstanding.

K7: Miljødirektoratet (tidligere KLIF miljømyndighet), Norge, Anne Line Norberg

Under K6 og K7 mangler H302 når unntak for arkivbestandig blekk beskrives, dette gjelder også i Bilag 2 og 3.

Under K7 mangler også H-setninger ved beskrivelse av krav til isothiazolinoner. Dette gjelder også i Bilag 3.

I Tabell 7 er det noen feil i klassifiseringen av H-setningene. Under kreftfremkallende egenskaper skal H350 være klassifisert som Carc. 1A og H350i skal være klassifisert som Carc. 1B. Under reproduksjonstoksicitet skal H360 være klassifisert som Repr. 1A. H360 som i tabellen er klassifisert som Repr. 1B mangler noen bokstaver for å angi hvilke skader som kan oppstå, det samme gjelder for H361 som er klassifisert som Repr. 2. Samme kommentar gjelder også Tabell 7 i Bilag 3.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Vi mener dog, at det er korrekt at 1A og 1B kan anvendes for både H350 og H350i. Dette er beskrevet i CLP forordningens 1272/2008 bilag VII tabel 1.1 «Oversættelser».

Forbuddet mod H360 gælder alle typer af H360 uanset eksponeringsvej og virkning. Så derfor er der kun refereret til den generelle faresætning H360.

K8 Tungmetaller/ Heavy metals

K8:Tesa

"Free of" is virtually impossible in the world of technical products

We recommend limiting values for heavy metals due to the fact that analytical capabilities will develop its detection limits further from ppm to ppt and so on. Consequently the term "free of ..." will increasingly not suit for such technical products.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comments. Nordic Ecolabelling expects statements to be made in accordance with the best knowledge of the substance that is available at this time with information from back in the product chain. This description is added to the declaration forms for raw material suppliers to provide information on what basis the statement is given. We know it can still be very difficult to declare in relation to a zero limit and that it may be problematic to obtain declarations in relation to a zero limit from raw material suppliers. There is not, a general lower threshold as Nordic Ecolabelling thinks there hereby is lost too much controllability of the constituent substances. For this product group, where several product types have high exposure and is used by children, it is assessed that there is a need for high controllability. Instead, there may be given very specific exceptions, as the steerability hereby is maintained. To do this we need to be sure that there is no alternative.

K9 Flygtige organiske forbindelser (VOC)/ Volatile organic compounds (VOC)

Dana Lim A/S, Dorthe Christensen, Miljøchef

VOC-grænsen for lim er i høringsudkastet sat til 0%. Det er ikke muligt - der findes vist ikke 100% VOC-frie produkter...?

Skolelim og andre PVAc-lime indeholder restmonomerer (vinylacetat), formaldehyd m.m. (Et hurtigt bud er ca. 2-3000 ppm VOC). De flygtige stoffer stammer fra bindemidlet og andre råvarer.

Vores limstift indeholder 5-10% propylenglycol (PG) med et kogepunkt på 184°C. Stoffet tilsættes som blødgører og for at forhindre for hurtig udtørring af stiften (lagerstabilitet).

PG er ikke klassificeret og kogepunktet er forholdsvis højt. Eksponering for stoffet under anvendelse vil derfor være meget begrænset samtidig med en meget begrænset fare.

Mulige alternativer til denne råvare er i følge vores viden typisk klassificerede stoffer som f.eks. Ethylenglycol (Acute Tox. H302).

Vi anmoder derfor om, at man overvejer at indføre en undtagelse for MPG i limstift på lige fod med VOC-undtagelser for hobbymaling og tusch. En grænse på 5% vurderes at være realistisk.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren og kan forstå at der også for lim er behov for en begrænset mængde VOC i form af restmonomerer i polymeren og blødgører tilsat for at forhindre for hurtig udtørring af limen i beholderen (lagerstabilitet). Lim, hobbymaling og tape er nye i denne produktgruppe og vi kan se at VOC-kravet i høringsudkastet ikke har været korrekt tilpasset disse produkttyper. VOC kravet opdateres dermed ved at der både for hobbymaling, lim og tape tillades op til 3000 ppm flygtige organiske forbindelser som ikke er VAH'ere i den færdige kemikalieblending. Det ønskes ikke at der anvendes blødgørere som ethylenglycol cas. 107-21-1 (Acute Tox. H302,) men kan acceptere en undtagelse for kravet for op til 5 vægt % propylenglycol. Kravet opdateres derfor med en undtagelse for op til 5 vægt % propylenglycol i kemikalieblendingen for lim og tape.

K9: Danmarks Farve- og Limindustri, Anette Harbo Dahl

For hobbymaling tillades op til 5 g VOC/l. Begrundelsen er ifølge baggrundsnotatet at konserveringsmidler ofte er opløst i en mindre mængde af VOC. Det samme kan gøre sig gældende for andre additiver. Og da situationen for lim er tilsvarende, kunne en lignende VOC grænse ønskes i forhold til hobbylim/limstifter.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Kravet er opdateret efter høringen og henviser til svaret ovenfor til Dana Lim A/S.

K9: Tesa

Listed VOC guideline should apply also to adhesives

Studies in recent years have repeatedly shown that aqueous adhesives contained levels of VOC (including ethanol, isopropyl, acetone) in the amount of up to 0.3% (3000 ppm). The reasons for this are, for example, chemical transformations as well as detergent remains from pipes/lines. Since this may not be ruled out in the future, the indicative value of 0.5% VOC for "hobby paint" listed in the catalogue should apply also for adhesives.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comment. We understand that there in adhesives too is a need for a limited amount of VOCs in the form of residual monomers in the polymer or plasticizer added to prevent rapid drying of the adhesive in the packaging (storage stability). Adhesives, acrylic paint and tape are new in this product group and we can see that the VOC requirement in the draft has not been properly adapted to these types of products. The VOC requirement has now been updated so both for acrylic paint, glue and tape allowed up to 3000 ppm of volatile organic compounds which are not VAH'ere in the final chemical mixture. It is desired not to use plasticizer as ethylene glycol cas. 107-21-1 (Acute Tox. H302), but an exception from the requirement of up to 5 wt % propylene glycol can be accepted. The requirement is now updated with an exception for up to 5 wt % propylene glycol in chemical mixture of glue and tape

K10 Halogenerede organiske opløsningsmidler

K10: Det Økologiske Råd, Lone Mikkelsen, Kemikaliefaglig medarbejder

Det skal ikke være tilladt at pigmenter indeholder PCB (med mindre en lille forurening ikke kan undgås. Under undtagelser bør formuleringen "Pigmenter, hvor indholdet af PCB (poly-chlorerede-biphenyler) indgår som en forurening eller rest og indholdet af PCB er <25ppm i pigmentet" ændres til "Pigmenter, hvor indholdet af PCB (poly-chlorerede-biphenyler) indgår som en forurening og indholdet af PCB er <25ppm i pigmentet".

PCB er en af de farligste miljøgifte i verden og er i dag helt forbudt! Der kan derfor højst tolereres PCB i det endelige produkt i form af en utilsigtet forurening, og maksimumkoncentrationen bør som minimum nedsættes til 10 ppm. Produkter med et indhold af PCB på over 50 ppm (som kun er det dobbelte af det foreslåede tilladte i disse kriteriekrav) betragtes som farligt affald, der er omfattet af særlige regler for behandling og bortskaffelse.

Opsummering:

- PCB bør være helt udelukket som bestanddel i Svanemærkede produkter. Som minimum bør forureningsgrænsen nedsættes til 10 ppm i pigmentet

Nordisk Miljömärknings kommentar

PCB kan förekomma som ofrivillig rest från produktionen av klorerade pigment, eller från tillverkningsprocesser där di/tri- klorbensen används som lösningsmedel, eller

enligt oppgift från en pigment producent som berättat att PCB kan förekomma som föroreningar från råvaruproduktion av "alla" organiska pigment.

Det är inte frågan om att pigmentproducenter väljer att använda PCB i själva pigmentsammansättningen, utan det är en ofrivillig rest som kan uppstå i produktionen av pigment i varierande grad, kopplat till den unika produktionstekniken och sedan följa med pigmentet.

Nordisk Miljømærkning har valt att införa striktare krav i förhållande till lagstiftningen om PCB föroreningar och rester i pigment. Här har därför Nordisk Miljømærkning valt samma kravgräns som den för livsmedelsförpackningar dvs PCB <25 ppm. I normalfall så har Nordisk Miljømærkning en gräns för ofrivilliga rester som ligger på 100ppm (0,01 %) men för just PCB i pigment så har vi valt att skärpa den till <25 ppm, som är hälften av vad EU tillåter för pigment i dessa produkter och på samma nivå som Eu har för plastförpackningar som kommer i kontakt med mat (Resolution AP (89) 1). Notera att 25ppm inte är aktuellt i slutprodukten utan endast i pigmentet som i hobbyfärger vanligen ingår med upp till maximum 20 % i den färdiga produkten (men oftast lägre). Det skulle göra att en produkt i värsta fall (20 % pigment med 25ppm PCB som ofrivillig rest) skulle kunna ha 5ppm PCB i sig.

Vi har även förtydligat kravtexten med att det rör sig om ofrivillig rest

K11 Hormonförstyrrende stoffer

K11: Det Økologiske Råd, Lone Mikkelsen, Kemikaliefaglig medarbejder

Som udgangspunkt er vi imod, at krav for hormonforstyrrende stoffer kun gælder produkter til børn. For alle produktgrupper bør alle forbrugere være beskyttet imod disse kemikalier. Ikke mindst kvinder i den fødedygtige alder er en kritisk gruppe, da eksponering for hormonforstyrrende stoffer kan påvirke det ufødte barn – også inden graviditet er konstateret. Bl.a. mistænker man disse stoffer for at være medvirkende til, at flere og flere drengebørn fødes med deformede kønsorganer, såsom kryptorkisme (testiklerne befinder sig endnu ikke i pungen ved fødslen) og hypospadi (ufuldstændig udvikling af urinrøret hos drenge, så det ikke udmunder på toppen af penishovedet).

Ud over sundhedsfaren i sig selv er tilladelse til brug af hormonforstyrrende stoffer tangerende til vildledning af forbrugerne, som forventer produkter fri for sundhedsskadelige kemikalier når de køber Svanemærkede produkter.

Opsummering:

- Hormonforstyrrende stoffer bør være helt forbudt i alle Svanemærkede produkter – til både børn og voksne

Nordisk Miljømærknings kommentar

I høringsudkastet for kriterierne er der kun valgt at stille forbuddet til produkter til børn samt hobbymaling og farvekridt generelt. Begrundelsen herfor er, at der, for denne gruppe af produkter, vurderes at være den største eksponeringsrisiko og dermed den største relevans for et forbud mod hormonforstyrrende stoffer. Efter høringen har Nordisk Miljømærkning revurderet kravet og har ud fra den nuværende liste over

hormonforstyrrende stoffer vurderet at kravet bør omfatte kemikaliedelen i alle produkttyper i produktgruppen.

K11: Kemikalieinspektionen, Sverige, Erik Gravenfors

I miljømålsarbejdet findes det sedan tidligere ett etappmål för hormonstörande ämnen att dessa ska bli betraktade som särskilt farliga ämnen i relevanta regelverk till 2015. Det här nya kriteriet, som gäller produkter för barn samt hobbykritor och färger, är i linje med det etappmålet vilket Kemikalieinspektionen ser som positivt. Eftersom det för närvarande pågår ett utvecklingsarbete inom EU med fastställande av överenskomna bedömningskriterier för hormonstörande ämnen så bör det finnas en beredskap hos miljømärkningen att revidera svanenkriterierna på den här punkten när bedömningskriterierna kommer att publiceras. Vi vill också upplysa om att listan över hormonstörande ämnen är ett levande dokument och kan revideras.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærk ser positivt på dette arbejde og hvis/når en ny definition eller en opdateret liste over hormonforstyrrende stoffer offentliggøres så vil forholde os til den og det vil være relevant for flere af produktområderne hos Nordisk Miljømærkning. Det er dog ikke muligt at skærpe kravene i en kriterie version levetid da dette kræver en offentlig hørings proces. Det sker kun under de planlagte revisioner. Vi mener ikke at vi allerede nu kan indskrive en kommende ny liste i kravet, da vi ikke kender konsekvensen af det.

K12 Carbon Black

K12: Det Økologiske Råd, Lone Mikkelsen, Kemikaliefaglig medarbejder

Kravet om Carbon Black (CB), som er et nanomateriale, bør udvides til at gælde for alle produkter, og ikke kun dem, som er rettet mod børn! Både børn og voksne har samme risiko for at blive påvirket af disse partikler. CB forbindes med flere sundhedsskadelige effekter. Bl.a. har en undersøgelse vist, at indånding af frie nanopartikler af CB – som fx anvendes i tryksvæerte – forårsager et såkaldt akutfaserespons i lungerne, hvorved risikoen for hjertekar-sygdom sandsynligvis stiger. Desuden er der påvist DNA-skader, som følge af indånding af disse partikler.

Et yderligere problem ved anvendelsen af CB er de følgende forureninger af PAH'er. Vi er imod brugen af CB og dermed de følgende PAH'er i Svanemærkede produkter! Flere medlemmer af stofgruppen kan virke kræftfremkaldende og måske gøre det sværere at få børn.

Ændres kravene ikke, mener vi som minimum, at det skal specificeres, at det samlede indhold af PAH'er (og ikke af hver enkelt benzopyren, som angivet) ikke må overstige 0,2 mg/kg færdig kemikalieblanding – og denne grænse bør sættes ned. F.eks. er der krav til, at babymad højst må indeholde 1 µg benzo[a]pyren/kg. Dette skal ses i lyset af, at man ikke kan udelukke, at små børn får mundkontakt med eksempelvis farvekridt.

Opsummering:

- Carbon Black bør forbydes i alle Svanemærkede produkter – til både børn og voksne.
- Som minimum skal indholdet af PAH'er specificeres til at være det samlede indhold af stofgruppen, og grænsen skal nedsættes

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren at det skal specificeres, at det samlede indhold af PAH'er (og ikke af hver enkelt benzopyren) som ikke må overstige 0,2 mg/kg færdig kemikalieblanding. Det var også intentionen med kravet, men vi kan godt se at teksten behøver at tydeliggøres. Kravteksten er nu opdateret.

Carbon black er imidlertid ikke på listen over harmoniseret klassifikation og mærkning af farlige stoffer (Anneks VI i EU's Klassificeringsdirektiv 2008/1272/EC). Carbon black er kun klassificeret af IARC (International Agency for Research on Cancer) (2006) som et gruppe 2B-carcinogen. Kravet afspejler derfor Svanens forsigtighedsprincip og er derfor sat til at omfatte produkter til børn og maling og farvekridt, da det er disse har størst eksponeringsrisiko. Da Carbon Black ikke er klassificeret som kræftfremkaldende jf. EUs Klassificeringsdirektiv 2008/1272/EC og vi ikke har nok information omkring konsekvensen for skrivedeskaber til kontor, er det vurderet ikke at udelukke Carbon Black fuldstændigt i denne version af kriterierne. Det er dog et område der vil være forsat i fokus for fremtidige revisioner.

K13 Restmonomerer i polymeren/ Residual monomers in polymers

K13:Dana Lim A/S, Dorthe Christensen, Miljøchef

De polyvinyldispersioner, vi anvender til produktion af lim, indeholder alle <1000 ppm vinylacetat.

Pt. er vinylacetat alene klassificeret for brandfare og giver derfor ingen problemer, men der er sandsynligvis en ændret klassifikation på vej for stoffet under CLP, hvor det evt. også bliver klassificeret som Akut tox 4 H302 (se joint entry i ECHA's C&L Inventory database.

Hvis dette sker, vil vi på nuværende tidspunkt ikke kunne imødekomme kravet og vi vil ikke være i stand til at gøre noget ved det. Der er meget lang vej fra <1000 ppm vinylacetat i en polymer til under 100 ppm! Dette er ikke realistisk.

For at fremtidssikre kriteriesættet 3 år frem i tiden bør I overveje denne ændring af vinylacetats klassificering.

Dette diskuteres vist også i den arbejdsgruppe, der er ansvarlig for kriteriesættet for Kemiske byggeprodukter. Det er samme type polymer, der tilsættes uanset om det er en trælím eller en skolelim, så man kan måske koordinere dette?

K13: Rest-monomer	Skolelim: Vinylacetat <0,1%: Pt: Flam. Liq. 2, H225 – så ok Joint entry: Acute Tox. 4 H332, STOT SE 3 H335, Carc. 2 H351
-----------------------------	--

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Vi kan se at det ser ud til at der er en opklassificering på vej for vinylacetat. Det det ikke er tanken at udelukke polyvinyldispersioner indføres allerede nu en specifik undtagelse for 1000 ppm vinylacetat i kravet.

K13: Tesa

Question: In the two documents different percentages (1% or 10%) are listed. What percentage applies?

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comment. The requirement concerns products in which the polymer is 1% w/w or more of the final chemical compound. By mistake the background document stated 10% w/w instead of 1% w/W, this is now updated in the background document.

K13: Kemikalieinspektionen, Sverige, Erik Gravenfors

Vid all syntes av polymerer finns det en liten mängd monomer kvar som inte har reagerat. Ett flertal monomerer har egenskaper som gör att de ska betraktas som särskilt farliga ämnen enligt de definitioner som anges i Giftfri Miljö. Kemikalieinspektionen ser positivt på att miljömärkningen har tagit fram ett separat kriterie som sätter fokus på det här problemet och inför ett gränsvärde för restmonomerhalter i polymerer.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren.

K14 Konserveringsmiddel

Dana Lim A/S, Dorthe Christensen, Miljøchef

Den afgørende faktor for type og koncentration af aktiv stof i lim er i mange tilfælde bindemidlet, idet lim ofte indeholder meget høje koncentrationer af polymer (Råvaren er en dispersion bestående af ca. 50% vand og 50% polymer). Det typiske indhold er 70-100 % polymerdispersion, hvilket er en langt højere koncentration af bindemiddel end f.eks. i maling, der typisk indeholder 10-20% dispersion.

Forskellen skyldes selvfølgelig, at en maling bare skal hæfte sig selv fast på væggen, mens en lim skal have tilstrækkelig styrke til at binde to flader fast sammen mellem de materialer, der skal limes.

Den anvendte polymerdispersion i lim vil typisk indeholde enten <15 ppm CIT/MIT og x % bronopol eller <100 ppm BIT og <100 ppm MIT.

CIT/MIT og bronopol i polymeren:

Det fremgår ikke helt tydeligt om bronopol accepteres som biocidmiddel i produkterne?

Bronopol anses i nogle tilfælde som et formaldehyd dannende stof, men da denne reaktion kræver en noget højere pH (>10-11) end der er tale om i disse produkter (pH 5-7), kan det diskuteres om bronopol-forbeholdet er relevant i dette tilfælde?

BIT og MIT i polymeren:

Ved tilsætning af 80% bindemiddel (med et indhold af <100 ppm BIT og <100 ppm MIT) i en lim bliver det totale indhold af isothiazolinon <160 ppm. Vi vil derfor ikke kunne komme under den angivne grænse på 100 ppm - også hvis Dana Lim A/S selv undlader at tilsætte ekstra konservering ved blanding af vores eget produkt.

Den danske - og selv den nordiske - limbranche er meget lille og ubetydelig ift. de europæiske producenter af bindemidler. Vores indflydelse på sammensætningen og valg af indholdsstoffer i polymerdispersionerne er derfor meget begrænsede.

Vores leverandører producerer hovedsageligt til det europæiske marked, hvor særligt Tyskland udgør en betydningsfuld andel. Og det segment, der her vægter langt tungest på baggrund af tonnage, er papir og emballageindustrien. Da en stor del af den anvendte emballage bl.a. skal imødekomme fødevarelovgivningen, er den standardvare (polymer) vi tilbydes sammensat på baggrund af de krav, der stilles her sammen med krav i Blau Engel.

Ovenstående er den tilbagemelding vi har fået fra leverandørerne i forbindelse med den henvendelse vi rettede til dem i foråret i et forsøg på at få en garanti for, at de kan levere bindemidler, der ikke giver allergisætning (EUH208) iht CLP-mærkning i 2015 bl.a. på baggrund af deres isothiazolinon-indhold.

Vi ser det forslag, som DFL har indsendt om en grænse på 100 ppm på MIT og at grænsen for isothiazolinon totalt hæves til 150-200 ppm som realistisk.

Dana Lim har før sommerferien desuden indsendt nogle spørgsmål til Ecolabel DK ift. høringsudkastet. Her fik vi nedenstående svar fra jer vedr. spørgsmålet om isothiazolinon-indholdet:

”Mht. K14 vil jeg på nuværende tidspunkt blot takke for din kommentar. Der er meget fokus på isothiazolinforbindelser for øjeblikket grundet de beskrevne tilfælde af luftbåren allergi efter påføring af maling med disse konserveringsstoffer.

Teorien/mistanken er, at allergien opstår på grund af eksponering for andre produkttyper, f.eks. kosmetik. Og derfor er der et stærkt ønske om at begrænse denne eksponering så meget som muligt. Men det skal selvfølgelig også være realistisk – for konservering er jo nødvendigt.”

For en god ordens skyld vil vi lige nævne, at den evt. luftbårne allergi, der blev påvist alene drejede sig om MIT og ikke om isothiazolinon generelt, som begrænsningen i kriteriesættet ligger op til. For det andet viste det sig efterfølgende, at de undersøgelser, der lå til grund for den store fokus på MIT i maling, var udført på et meget spinkelt grundlag og med en meget højere koncentration af konservering end der normalt forefindes i såvel maling og lim.

Vi mener derfor, at man på nuværende tidspunkt bør være forsigtig med at konkludere noget på baggrund af dette.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Vi takker for kommentaren. Nordisk Miljømærkning kan forstå, at der i dette krav er behov for at afstemme kravet efter, hvor stor andel bindemiddel, der ofte anvendes i de forskellige produkttyper. Derfor bliver kravet differentieret således, at der accepteres op til maksimalt 150 ppm totalt af isothiazolinoner i lime og klæbemiddel i tape, hvor bindemiddel kan indgå med op mod 80 %. Kravniveauet for hobbymaling forbliver uændret på 100 ppm. Kravniveauet for blandingen 5-klor-2-methyl-2H-isotiazol-3-on (CAS-nr. 26172-55-4) og 2-methyl-2H-isotiazol-3-on (CAS-nr. 2682-20-4) (3:1) er uændret for alle produkttyper på maks. 15 ppm i den færdige kemikalieblanding.

Bronopol vil være omfattet af krav K7, hvor der er angivet en specifik undtagelse for isothiazolinoner.

K14: Danmarks Farve- og Limindustri, Anette Harbo Dahl

Der er fastsat en grænse på 100 ppm for indholdet af isothiazolinoner. Det er i underkanten af, hvad der kan være brug for, for at kunne sikre at produkterne er konserveret i tilstrækkelig grad. Vi foreslår, at de 100 ppm skal gælde for selve methylisothiazolinon (MIT), som der et stykke tid har været speciel fokus på, og at der så fastsættes en højere grænse, måske på 150 ppm, for den totale mængde af isothiazolinoner. Afslutningsvis skal det nævnes, at DFL naturligvis står til rådighed for en eventuel uddybning af bemærkningerne i dette høringssvar.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Vi takker for kommentaren. Nordisk Miljømærkning kan forstå ud fra de indkomne kommentarer, at der i dette krav er behov for at afstemme kravet efter, hvor stor andel bindemiddel, der ofte anvendes i de forskellige produkttyper. Derfor bliver kravet differentieret således, at der accepteres op til maksimalt 150 ppm totalt af isothiazolinoner i lime og klæbemiddel i tape, hvor bindemiddel kan indgå med op mod 80 %. Kravniveauet for hobbymaling forbliver uændret på 100 ppm. Kravniveauet for blandingen 5-klor-2-methyl-2H-isotiazol-3-on (CAS-nr. 26172-55-4) og 2-methyl-2H-isotiazol-3-on (CAS-nr. 2682-20-4) (3:1) er uændret for alle produkttyper på maks. 15 ppm i den færdige kemikalieblanding.

K14: Miljøstyrelsen (DK), Søren Mørch Andersen, AC-Tekniker / Technical Administrator

MST foreslår at chlor-methylisothiazolinon ikke må anvendes (grænse: < 1 ppm). Der er allerede nu diskussioner om en fremtidig begrænsning af CIT/MIT blanding i legetøj. Brugen af øvrige isothiazolinoner bør helt udelukkes eller begrænses til max 25 ppm og et akkumuleret indhold af isothiazolinoner på max. 50 ppm.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Nordisk Miljømærkning er opmærksom på at der mulighed for en fremtidig begrænsning af blandingen 5-klor-2-methyl-2H-isotiazol-3-on (CAS-nr. 26172-55-4) og 2-methyl-2H-isotiazol-3-on (CAS-nr. 2682-20-4) (3:1). Som det fremgår af høringskommentaren fra Dana Lim så er det desværre svært for nordiske limproducenter at påvirke bindemiddel producenterne i forhold til sammensætningen og valg af indholdsstoffer i polymerdispersionerne. Derfor må også Svanen forholde sig til de bindemidler der findes på markedet netop nu. En fremtidig lovmæssig skærpelse af CIT/MIT blandingen vil kunne presse ændringer i gennem hos bindemiddel producenterne og så vil Nordisk Miljømærkning kunne følge med. Samtidig er vi bevidste om at der skal findes en fin balance mellem at reducere konserveringen mest muligt, men samtidig have produkter med en acceptabel holdbarhed og som ikke gror til med mikroorganismer.

K15 Parfume, aromaer og andre duftstoffer

K15: Miljøstyrelsen (DK), Søren Mørch Andersen, AC-Tekniker / Technical Administrator

Det bør præciseres, at der ikke må indgå parfume, aromaer og duftstoffer i kemikalieblandingen, såvel som i det miljømærkede produkt.

Det rigtige vil være at udelukke brugen af disse stoffer i afsnittet ”Hvad kan svanemærkes”, f.eks. ”Svanemærkede skriveredskaber mm.” må ikke tilsættes parfume, aromaer og andre duftstoffer.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Vi kan følge ønsket om også at udelukke parfumer og andre duftstoffer i faste materialer i produkterne og ikke kun i kemikalieblandingen. Krav K15 er en del af afsnit 2.2 Kemikalier som kun omfatter kemikalieblandingen. Det er derfor ikke muligt at udvide dette krav med et generelt forbud mod parfume og andre duftstoffer. Der er derfor i stedet indsat et nyt krav i afsnit 2.6 i kriterierne som udelukker tilsætning af parfume, aromaer og andre duftstoffer i materialer i produktet.

K15: Kemikalieinspektionen, Sverige, Erik Gravenfors

Att specificera och utvidga detta kriterie är i linje med det sista av de etappmål som regeringen beslutade om i juni ”att minska barns exponering för farliga kemikalier”. Kemikalieinspektionen har sedan tidigare, i arbetet med en handlingsplan för en giftfri vardag, ett särskilt fokus på att skydda barn och ungdomar från risker med kemikalier i produkter och varor och mot bakgrund av det arbetet välkomnar vi det här kriteriet.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren.

K16 Nanopartikler

K16: Dana Lim A/S, Dorthe Christensen, Miljøchef

Hverken på Dana Lim eller hos vores leverandører har man endnu overblikket over hvilke råvarer, der falder ind under denne definition.

Hvis partikelstørrelsen overhovedet opgives for en råvare, er den typisk angivet i forhold til vægt-% og ikke i forhold til den antalsmæssig størrelsesfordeling, som der lægges op til i definitionen.

Det er altså ikke informationer vi i dag ligger inde med og som sandsynligvis bliver svær at fremskaffe.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Nordisk Miljømærkning kræver ikke en test for alle råvarer i forhold til nanopartikler. Polymeremulsioner, pigmenter, farvestoffer, naturlige mineraler og metaller (dog med undtagelse jf. kraveteksten) er ikke omfattet af nano-kravet. Kravet kæver en erklæring fra råvareleverandøren for råvarer ikke omfattet af undtagelsen. Erklæringen går på at råvaren ikke indeholder nanomateriale i henhold til kravets definition. Erklæringen afgives efter bedste overbevisning og efter den viden der haves på dette tidspunkt, baseret på test og/eller erklæringer fra råvareproducenter/-leverandører. Der tages forbehold for udvikling og ny viden. Skulle sådan ny viden opstå, at underskriveren forpligtiget til at indsende en opdateret erklæring til Nordisk Miljømærkning.

Udover de undtagede råvarer beskrevet ovenfor vil der også være råvarer som ikke defineres som enten partikel, agglomerat eller aggregat og dermed ikke være omfattet af kravet.

På side 40 st. 4 i KOMMISSIONENS HENSTILLING af 18. oktober 2011 om definitionen af nanomaterialer (2011/696/EU) står følgende:

”Med henblik på stk. 2 defineres »partikel«, »agglomerat« og »aggregat« således:

a) »partikel«: et meget lille stykke stof med veldefinerede fysiske grænser

b) »agglomerat«: en samling løst bundne partikler eller aggregater, hvor det resulterende eksterne overfladeområde svarer til summen af de enkelte komponenters overfladeområde

c) »aggregat«: en partikel, der består af tæt bundne eller sammensmeltede partikler.”

K16: Det Økologiske Råd, Lone Mikkelsen, Kemikaliefaglig medarbejder

Desuden bør der være et generelt forbud mod brugen af nanomaterialer i Svanemærkede produkter – i hvert fald hvis der er mulighed for frigivelse under almindelig brug. Bl.a. finder man også titaniumdioxid (TiO₂) tilsat som hvidt pigment i f.eks. skriveredskaber, såsom farvekridt og tuschpenne. Der mangler stadig dokumentation for, at kemikalier på nanoform er sikre at bruge i forhold til mennesker og miljø. Især kan overfladebehandlinger være særdeles reaktive og derved påvirke eksempelvis lungerne ved indånding.

Opsummering:

- Der bør indføres et generelt forbud mod brug af nanomaterialer i Svanemærkede produkter, da især overfladebehandlinger kan virke meget reaktive, og dermed medføre skadelige effekter på mennesker og miljø

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Nordisk Miljømærkning har generelt fokus på nano partikler i alle relevante produktgrupper og udelukker nano partikler, der hvor det er relevant. Vi er dog samtidig opmærksomme på at nano kravet skal fungere, så det er muligt for producenten at producere produkt af god kvalitet samt at kravet kan dokumenteres. Netop i forhold til nano titaniumdioxid (TiO₂), så anser vi ikke det for at være et pigment og råvaren er dermed omfattet af nano-kravet.

Krav til træråvarer, papir, karton og papirmasser

K17 Papir, karton og masser / Paper, cardboard and paper pulp

K17: Miljøstyrelsen (DK), Søren Mørch Andersen, AC-Tekniker / Technical Administrator

Kravet om returfibre er fint, og hvad med resten. Som alternativ kunne foreslås, at papir, karton og masser skal være omfattet af et certificeringssystem, der opfylder kravene i FSC/PEFC med hensyn til indhold af certificeret og kontrolleret træ. Her kan også specificeres et minimumskrav til indhold af returfibre, hvis der er et særligt

ønske om at stille et sådant krav. Som udgangspunkt kan et krav om retur fibre være relevant, da papir og karton, der indgår i skriveredskaber, formentlig ikke går til genanvendelse efter brugsfasen.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Det er korrekt at der som alternativ kunne accepteres certificerede bæredygtige træ- og fiberråvarer. Vi har samtidig modtaget svar omkring at det for visse typer af tape med papir som bæremateriale ikke er muligt at anvende retur fibre. Derfor ændres kravet til også at omfatte brug af certificerede bæredygtige træ- og fiberråvarer, som en mulighed for at opfylde kravet. Se den nye kravformulering i kriterierne i krav K17. Kravet er dermed harmoniseret med Nordisk Miljømærknings generelle bæredygtighedskrav for papir, karton og masser.

K17: Tesa

High quality loss is to be feared

This criterion can hardly be fulfilled. For the most of paper-based tape applications paper is used as backing or release liner with very specific requirements. The use of recycled paper content inside these functional layers often leads to dramatic quality decreases which will not be accepted by the customer/consumer.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comment. The requirement is updated. As an alternative to recycled fiber, certified sustainable wood and fiber raw materials can be accepted in this requirement. See the new requirements formulation in the criteria requirement O17. The requirement is now harmonized with Nordic Ecolabelling general sustainability requirements for paper, board and pulps.

K18 Massivt træ, finér og bambus – sporbarhed og oprindelse

Ingen indkomne svar

K19 Certificeret massivt træ, finér og bambus

K19: Miljøstyrelsen (DK), Søren Mørch Andersen, AC-Tekniker / Technical Administrator

Som alternativ til at minimum 70% af træet skal være certificeret, kan kravet også opstilles således at massivt træ og finér (og bambus, i det omfang, det er omfattet af et certificeringssystem) skal være omfattet af et certificeringssystem, der opfylder kravene i FSC/PEFC med hensyn til indhold af certificeret og kontrolleret træ, og med minimumsangivelse af nyt træ fra certificeret skovdrift, f.eks. mindst 70% af alt nyt træ, skal komme fra certificeret skov. Resten kan være genbrugstræ eller træ kontrolleret af det pågældende certificeringssystem.

Nordisk Miljømærknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentaren. Der er her valgt at stille trækraft til massivt træ, finer og bambus i tråd med de generelle trækraft som anvendes i kriterierne Nordisk Miljömärkning. Disse er beskrevet i dokumentet Svanenmärkning av Pappersprodukter – Basmodul, Version 2.0 • 22 juni 2011 – 30 juni 2014. Her ses ingen anledning til at afvige fra dette i denne produktgruppe.

K21 Tilsætninger i plast og gummi/ Additives in plastic and rubber

K21: Kemikalieinspektionen, Sverige, Erik Gravenfors

Kemikalieinspektionen ser positivt på att utvidga kraven på utfasning av särskilt farliga ämnen ur pigment och additiv i plast och gummi. Kemikalieinspektionen vill dock påpeka att åtgärder för att fasa ut kvicksilver ur både varor och kemiska produkter finns på plats i Sverige sedan 2009 genom det kvicksilverförbud som då infördes (förordning 1998:944).

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning lutar sig mot följande konklusion från Nordiskaministerrådets gemensamma arbete med att fasa ut kvicksilver "Alla nordiska länder har infört strikta begränsningar för användningen av kvicksilver. Men det är inte nog att Norden gör rent i sina egna knutar - kvicksilver är ett gränsöverskridande problem som kräver globala lösningar".

Relevansen ligger i att alla producerande länder (global marknad) inte har lika håra krav.

K21:3M

Current European regulation identified some phthalates creating concerns in terms of toxicity, which are consequently listed as Substances of Very High Concern. Some technical solutions used in the tape industry combine high percentage of biobased material and phthalates used as plasticizers and these phthalates are not included in the SVHC list. What would be the position of Nordic Swan organization in front of such a technical solution? Could we limit the phthalate exclusion list to the official SVHC list?

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comment. Nordic Ecolabelling would like to motivate to higher content of biobased materials in the products in this product group, but at the same time phthalates should be substituted with other alternatives. For example, biobased plasticizers or others. In the report "Identification and assessment of alternatives to selected phthalates" from the Danish Environmental Protection Agency in 2010, several alternative plasticizers are listed.

K28 Kvalitetskrav til hobby- og kontor lim/ Quality requirements of hobby and office glue

K28: tesa

Possibility of comparison must be given

The choice of the reference product is not specified, which under some circumstances may be critical to the outcome. Thus, it remains unclear whether a comparison is possible and how to ensure that the selection criteria for the reference products are equally fair to all suppliers/manufacturers.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comment. It is difficult to be more specific about the reference product. Though the requirement have now been updated with some specifications; the reference product should be from another manufacturer and we need a motivation for the choice of reference product. A comparison between similar products from the same manufacturer is possible. Here the applicant shall provide a justification for this.

K29 Kvalitetskrav til hobby- og kontor tape/ Quality requirements of adhesive tape

K29: tesa

Specifications concerning bonding strength are not reasonable

As an expert in producing adhesive tapes, tesa adapts the different formulas very precisely to the respective applications. It is therefore not advisable to create specific requirements for bonding strength.

tesa offers a very big variety of office, decorative, correction, packaging and removable tape qualities at international markets for multiple customer/consumer needs. Many modern qualities were designed to specific applications where for instance an adhesion to steel is definitely not the only focus. In consequence it is not possible to standardize such a requirement driven variety to such properties and exemplified values. For this reason tesa strictly recommend to disclaim this requirement.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comment. Nordic Ecolabelling sets high quality requirements. To achieve a real reduced environmental impact, it is important to ensure that the Ecolabelled products have minimum the same quality and safety as other leading products in the market. To adapt to the very different applications for office tape the requirement contain different levels for bonding strength.

K29: 3M

- 1) Based on our knowledge of typical product performances, minimum values provided in this section exclude all repositionable tapes, and therefore limit products likely to be ecolabeled to permanent tapes. Could we consider enlarging product performance range, or creating additional category for repositionable products?
- 2) Minimum required tensile strength for office tapes is 3 daN / cm width, as required for packaging tapes. Our understanding of expected tensile strength for an high quality office tape is not necessarily that high given the application. We therefore propose to decrease this requirement to 2,5 daN / cm width.

Comment from Nordic Ecolabelling

Nordic Ecolabelling thanks for the comment. We can understand that the category "movable tape" can be mixed up with packaging tape used for moving. The text in the criteria is now updated and the category is called "repositionable tape" as suggested in the comment.

The levels for tensile strength for office tapes are updated to 2,5 daN/cm width in the criteria.

K30 Kugle- og rollerball penne med blæk eller gel/ Ballpoint and rollerball pens with ink or gel

K30: Ballograf AB, Sverige

De angivna minsta skrivlängderna för kulpennor är mycket korta. Även en ny refill innebär materialförbrukning, produktion och transporter och därmed miljöpåverkan. Livslängden hos produkten bör vara en viktig faktor för miljöbedömningen.

Vi föreslår att kravet ändras till:

Bred spets	1500 meter
Medium spets	2000 meter
Fine spets	2500 meter
Extra fine spets	3000 meter

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentaren. Vi kan förstå att den standard vi har refererat till i detta krav använder för lempelige kravsniveauer. Det fremgår både af dette høringsvar samt af efterfølgende indhentet information. Skrivelængden er meget vigtig for kuglepennens samlede miljøbelastning og kravsniveauerne for kuglepenne er derfor skærpet efter høringen. De opdateret niveauer fremgår af kriterierne.

Det samme ser dog ikke ud til at gælde for skrivelængderne på roller-ball penne og roller-ball gel-blæk penne, så disse niveauer er uændrede.

K31 and K32 Marker pens/felt-tip pens (not white board) and Felt pens – only Whiteboard

K31 og K32: Ballograf AB, Sverige

Pennan skall testas för uttorkning etc

Dessa krav är förmodligen omöjliga att uppfylla med den begränsning av tillåtna lösningsmedel som finns i förslaget till nya kriterier.

Att märkpenor inte går att skriva med när de legat utan huv i 5 timmar betyder inte heller att de är förbrukade. Om man sätter på huven igen återhämtar de sig efter en kort tid. Det innebär alltså att de inte torkar ut utan att skrivförmågan endast tillfälligt försämras.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning har forstået, at med de skrappe krav der stilles til de indgående råvarer i kemikaliedelen som f.eks. VOC kravet, så vil markerings- og

filtpenne ikke samtidig kunne klare de foreslåede krav i K31. Derfor er kravet nu opdateret og tilpasset den type produkter, som kan miljømærkes. Dette vil også være relevant for K32.

4.3.3 Bilag

Bilag 1

Ingen specifikke kommentarer, dog er bilagene opdateret efterfølgende i henhold til de opdateringer der er foretaget i kravene efter høringen.

5 Kommentarer til baggrunden, i detalj

Her er ikke indkommet kommentarer til baggrunden specifikt.

6 Diskussion og konklusion

Der er i høringen indkommet flest kommentarer til kemikaliekravene gående på at de skrappe krav uden bagatelgrænser til indgående stoffer i kemikalieblandingen kan gøre det svært eller umuligt at producere produkttyperne i produktgruppen. Der er derfor indført en generel bagatelgrænse for indgående stoffer i kemikalieblandingen på 100 ppm på nær de krav, hvor der er angivet anden specifik grænseniveau. Derudover er der indført helt specifikke undtagelser i udvalgte kemikaliekrav. Alle opdateringen efter høringer er begrundet under de enkelte krav.

Derudover er der kommet kommentarer til kravet til fornybare og recirkulerede råvarer samt helt specifikke kommentarer og ændringsforklar til kvalitetskravene.

Requirement	Consultations responses	Follow-up/Comment from NE
R2	Focus on recycled material more products	The requirement is updated
R2	Maximum 10 % post-consumer is possible	The requirement is differentiated
R6 + R7	H302 is missing in the exception	H302 is now inserted
R7	A need for a lower threshold of 100 ppm for formaldehyde binder	To maintain steerability - no lower threshold limit, only specific exceptions in the requirement
R7	A need for a lower threshold limit for methanol in polyvinyl acetate to a maximum of 1000 ppm / 0.1%.	To maintain steerability - no lower threshold limit, only specific exceptions in the requirement
R7	A need for an overall lower threshold for the chemical mixture	To maintain steerability - no lower threshold limit, only specific exceptions in the requirement
R7	A need for a specific exception for <1%	There is now a specific exception

	anhydrous ammonia	
R9	A need for up to 5000 ppm VOC in adhesives like in paints	The requirement is updated
R9	A need for an exception for up to 5 wt% propylene glycol in adhesives	There is now a specific exception
R10	PCB should be limited as far as possible	A clarification about unintended residuals is inserted in the requirement
R11	The requirement should include the chemical components in all product types	The requirement is updated and all products types are now included
R12	A maximum requirement of 0,2 mg/kg for all the mentioned PAH's together	This was the intention of the requirement. This is now clarified.
R13	A need for a specific exception for 1000 ppm vinyl acetate in the polymer	The requirement is updated
R13	Different percentages (1% or 10%) are listed in the two documents	It is 1 w/w %, the document is updated.
R14	A need to balance the requirement for what proportion binder used in the product type.	The requirement is differentiated in relation to the proportion of the binder
R15	A general ban on perfumes and other fragrances for all materials	In addition a new requirement which ban perfumes in materials is inserted (R24)
R16	There is concern whether it is possible to obtain this documentation from suppliers.	The requirement is updated with specifications.
R17	A call for an alternative to require certified sustainable wood.	The requirement is harmonized with the Basic module for paper production in Nordic Ecolabelling
R28	The choice of the reference product is not specified.	The requirement have now been updated with some specifications.
R29	A need for a specific requirement for repositionable tapes.	This was described as "movable tape" before, but is now changed to "repositionable tapes".
R29	Minimum required tensile strength office tape is unnecessary high.	The levels for tensile strength for office tapes are updated to 2,5 daN/cm width
R30	Here is used to low demand levels for ballpoints pens.	The requirement is updated with new levels for ballpoint pens.
R31 + R32	The requirement should be designed differently.	The requirements changed.